

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

(10:de årg.)

Stockholm 1915, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

Nr 5
Maj

Prenumerationspris:
1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt
och 30 öre pr fjärdedels år.
Lösnummer 10 öre.

Ansvarig utgivare:
ANNA LINDHAGEN.
Vik. redaktör:
JULIA STRÖM-OLSSON.

Morgonbris' expedition:
SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36,
Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm.
Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.

1915

»Arbetets väg.»

Av G. Spencer Pryse.

Den socialistiska kvinnodagen i Schweiz.

(Ur "Die Gleichheit".)

Även om Schweiz har svåra kännin-
gar av det europeiska kriget och den
därav påkallade egna mobiliseringen,
är dock den lilla republiken en fredens
oas mitt i det vilda folkslaktandet.
Frånsett de inre striderna om författ-
ningen m. m., kan landet också glädja
sig åt en hundraårig fred. Det schwei-
ziska exemplet på fredens upprätthåll-
ande är så mycket värdefullare som
landet hyser fyra nationer. Dessa äro
här förenade på demokratiens grund,
vilken lämnar dem alla full och allsi-
dig politisk rätt och därmed möjlighet
till utveckling av nationell egenart och
nationell självbestämmelse. Sålunda
visar Schweiz också, att nationell ut-
veckling och självbestämmanderätt icke
behöver vara liktydigt med statlig
avsöndring och splittring. I nationa-
litsstaten kan varje nation komma
till sin rätt om grundvalen vilar på
full politisk frihet och demokrati. Den
lilla republiken har ingen stående här,
ingen krigsrustningsindustri, inga kolonier,
ingen krigs- eller handelsflotta.
Och ändå kan den berömma sig av en
högt utvecklad industri och en ganska
betydande utrikeshandel.

Så som förhållandena nu äro, är det
schweiziska folket särdeles väl skickat
att verka för freden, och det har även
arbetat på att fylla denna sin uppgift.
Man erinre sig den stora socialistiska
fredskongressen i Basel 1912, vilken
uppfattades med sympati icke blott av
arbetarna, utan även av de bredaste
borgerliga lagren. Under det pågående
kriget har den schweiziska social-
demokratin upprepade gånger vidtagit
åtgärder för att återställa freden. Redan
för flera månader sedan uppmanades
förbundsrådet att i samråd med
de övriga neutrala staterna öva tryck
på de krigförande regeringarna för att
få ett snart slut på kriget. Förbunds-
rådet förklarade sig även villigt här-
till, så snart ögonblicket vore lämp-
ligt. Partidagen den 31 okt. 1914 in-
tog även en stark och enhetlig ställ-
ning mot det imperialistiska världskri-
get o. s. v.

Till alla föregående fredsförkunnel-
ser sällade sig värdigt den social-
demokratiska kvinnodagen den 7 mars.
På cirka 40 orter anordnades möten,
vilka alla gingo i den internationella
socialistiska solidaritetens tecken.
Detta tog sig det starkaste uttrycket
i Bern, där bl. a. partikamrater från
Paris och Ryssland under stormande
bifall förde sina resp. länders parti-
ers talan. Den resolution, som enhälligt
antogs, hade följande lydelse:

"Den å 40 platser föranstaltade 5:te
schweiziska kvinnodagen vänder sig i djupa-
ste förbittring mot — — — det nuvarande
kriget.

I mänsklighetens och kulturens namn höja
de schweiziska arbeterskorna sin röst för det
snara upphörandet av — — — blodutgju-
telsen.

På samma gång fordra de enträgnare än
någonsin medborgare- och mänskorätt, poli-
tisk likställighet mellan man och kvinna.

Såsom medlemmar av den socialistiska
kvinnointernationalen anhålla de socialisti-
ska schweiziska kvinnorna om ett snart sam-
mankallande av en internationell konferens
i Schweiz, som kan medverka till upprättan-
det av en 3:dje international, av vilken
arbetareklassen hoppas mänsklighetens snara
befrielse från kapitalismens ok och dess
krigsskräck."

I en av resolutionens punkter anslöt
sig kvinnodagen till arbetareklassens
protest mot den inskränkning i den poli-
tiska friheten, som följer med kriget,
samt kritiserade skarpt förföljandet
av de hjältemodiga representanterna
för det ryska proletariet. Censuren
har emellertid endast velat släppa fram
fragment av denna punkt.

Den socialistiska kvinnodagen i För- enta staterna

ägde rum sista söndagen i februari må-
nad i år. På grund av de störda kom-
munikationsförhållandena hava några
underrättelser om dagens förlopp än-
nu icke ingått. Emellertid skulle kvin-
nodagen även i Förenta staterna ägnas
åt fredsrörelsen. Kvinnliga socialisti-
ska partiets korrespondent, partikam-
raten Braustetter, skriver till "Die
Gleichheit":

"Vi glädja oss åt underrättelsen om
att agitationen för freden och kvinno-
rösträtten går framåt. Vi, som bo på
andra sidan världshavet, hjälpa till så
gott vi kunna. Demonstrationer mot
militarismen och kriget ha föranstal-
tats i nästan varje stad, varje by. Vår
kvinnodag skall avhållas som vanligt
den sista söndagen i februari. Det blir
ett gott tillfälle till agitation för kvin-
norösträtten och för fredsdemonstratio-
ner. I denna nödens tid sända Fören-
ta staternas socialistiska kvinnor hjärt-
liga hälsningar till sina systrar i Euro-
pa och betyga sin sympati för Rosa
Luxemburg och de tusen andra
partikamrater, som lida och kämpa för
socialismens stora sak. Vi hysa den
övertygelsen, att världsfreden skall
framgå ur det nuvarande folkslaktan-
dets kaos och att arbetarnas interna-
tionella klassolidaritet skall uppstå på
nytt och triumfera."

Ett betydelsefullt fredsupprop,

det andra i ordningen, har utsänts av
de franska socialistiska kvinnornas Pa-
riser-aktionskommitté. Trots de fran-
ska myndigheternas stränga förbud
mot fredspropaganda, har kommittén
lyckats avsända en sympatiadress till
den schweiziska kvinnodagen, så ly-
dande:

"Medan kriget splittrat det interna-
tionella proletariet och för tillfället
förenat de krigförande ländernas arbe-
tarepartier med kapitalisterna, hava vi
förblivit den internationella socialis-
mens grundsatser trogna. Vi anse det
som en helig plikt att även under kri-
get arbeta enligt Internationalens kon-
gressbeslut. Vi kämpa mot den chau-
vinism, som gripit de socialistiska par-
tierna och vi uppmana alla våra parti-

kamrater att förbli Internationalen
trogna och att förena sin verksamhet
med vår, för att i vårt land åstadkom-
ma en stark internationell rörelse, som
kan understödja den i andra länder
väckta rörelsen.

Vi äro lyckliga över, och framhålla
särskilt, att det först och främst
är de socialistiska kvin-
norna, som åter höjt den internatio-
nella socialismens fana och förstätt sin
tappra intern. sekreterares appell.

Det är oss en stor tillfredsställelse
att kunna sända denna hälsning till
våra systrar, som den 7 mars samlas i
olika länder, ty vi veta att de ej skola
underlåta att förkunna nödvändighe-
ten av att bekämpa det nuvarande kri-
get. Vi äro solidariska med eder ak-
tion och skola med all vår kraft, hela
vår energi, stödja densamma. Vi ro-
pa med alla dem, som troget fasthålla
vid socialismen: Ned med kriget! Le-
ve den socialistiska arbetareinternatio-
nalen!"

Aktionskommittén i Paris represen-
terades på kvinnodagen i Bern av en
partikamrat, som talade i samma anda,
som genomgår adressen. Kommer
icke de socialistiska pariserkvinnornas
modiga handling och fasta uppträdan-
de många män och starka organisatio-
ner på skam?

Balkanstaternas socialdemokrater

demonstrerade för freden vid ett möte
i Sofia den 8 mars, varvid, enligt
"Vorwärts", 5,000 personer
deltogo. Initiativet utgick från
de bulgariska socialdemokraterna.
Ledare av mötet var ordföranden i
det bulgariska partiet, Balagjew,
och grannländerna representerades av
Laptschewitsch från Serbien
och Arbora från Rumänien. För det
bulgariska proletariet talade Georg
Kyrkow. Den enhälligt antagna
resolutionen uttalade den skarpaste
protest mot regeringens och de här-
skande klassernas nationalistiska poli-
tik, och Balkanstaternas regeringar och
parlament uppmanades enträget att
ofördröjligen verka för en samman-
slutning av Balkanstaterna till gemen-
samt försvar mot ett hotande fientligt
infall och för bildandet av ett Balkan-
förbund. Regeringarna uppmanades
även att snarast, gemensamt med de
neutrala staterna, vidtaga åtgärder för
att förmå de krigförande makterna att
sluta fred. Mötet värdjade till arbe-
tarna i de krigförande länderna och i
hela världen att i internationell soli-
daritet fylka sig kring socialismens ban-
er och verka för en fred, byggd på
grundvalen av frihet och broderskap.
Vidare uttalades den varmaste sympati
för de serbiska och rumäniska kamra-
ternas tappra hållning och protesterades
energiskt mot den grymma förolämp-
ning, som drabbat den oförskräckte
soc.-demokratiska dumamedlemmen
genom den barbariska ryska despotis-
men.

De engelska kvinnornas mobilisering för industrien.

(Ur "The Labour Woman".)

Ett tecken på huru snabbt den styrande klassen kommit till insikt om kvinnoarbetets värde, är det upprop, som utfärdats av handelskammarens president i London. I ett nyligen utkommet cirkulär framhåller mr Runciman, att om hela den krigsdugliga delen av nationen skall skickas ut på slagfältet, måste man tillgodogöra sig hela den arbetsdugliga delen av befolkningen för att kunna hålla i gång industrin hemma. I flera viktiga fack saknas redan nu tillräckliga arbetskrafter, och detta kommer att göra sig mer och mer kännbart ju flera män som skickas ut. Uppropet lyder:

"För att kunna möta både nuvarande och kommande behov för den nationella industrien under kriget önskar styrelsen erhålla uppgift på det antal kvinnor, med eller utan föregående utbildning, som kunna användas för betalt arbete. Den uppmanar alltså alla kvinnor, som äro villiga att vid behov åtaga sig betalt arbete av olika slag — industri-, jordbruks- eller kontorsarbete etc. — att inskriva sig i "Kvinnornas register för krigstjänst", som upprättats av handelskammarens arbetsförmedling.

Varje kvinna, boende i stad, varest arbetsförmedling finnes, kan personligen anmäla sig där. Har hon ej tillgång till någon arbetsförmedlingsbyrå, kan hon erhålla formulär för registrering genom "Local Agency of the Unemployment Fund".

Ändamålet med registreringen är, att få kännedom om hur pass stor kvinnlig arbetskraft — utbildad eller ej — man kan påräkna vid eventuellt behov. Efter hand som arbetstillfällena yppa sig erhålles underrättelse från arbetsförmedlingen med detaljer angående arbetets art, villkor och betalning.

Varje kvinna, som genom dylikt arbete hjälper till att ersätta en man eller att utrusta en man för kriget, gör nationell krigstjänst. Varendra kvinna, som kan och vill taga sådan anställning, bör även låta registrera sig."

I anslutning till detta cirkulär önskas kvinnor för lantbruksarbete, mejeriarbete, nåtleriarbete, borstbinderi- arbete, klädesfabriksarbete, belysningsfabrikation för krigsutrustning.

Berlins soc.-demokratiska kvinnor ämnade den 9 mars anordna 17 möten för att uttala sig om "Kvinnornas uppgifter under krigstid", men dessa möten blevo i sista stund förbjudna av polisämbetet, emedan "offentliga möten av politiska partier eller med dem likställda föreningar av grundlagsenliga skäl icke kunna tillåtas".

Kvinnan i hemmet och kvinnan i politiken.

Av Olof Bruno.

I.

Det har sedan urminnes tider varit en traditionell borgerlig uppfattning, att kvinnan i hemmet antingen skulle vara ett slags livlös madonna à la Rafael, en ödmjuk och gråtande Magdalena, som i allt fogade sig i mannens nycker, utan att någonsin själv våga hävda en personlig mening, eller en tålig och undergiven trälinna, som födde barn och lagade mat, och som dessemellan satt kurande och böjd i spiselvrån, redo att mottaga varje karess från mannens sida, mild eller brutal! Att hon verkligen skulle få höja sin egen stämma i den sociala striden mellan klasserna, få stiga fram och inför den allmänna opinionen avslöja sitt martyrskap, har ända tills våra dagar synts som en absurd orimlighet, och utan vidare utfärdats som mjältsjuk feminism. Men det sociala framåtskridandet och kulturen räknade även på henne som en drivkraft. Mannens villkor förbättrades undan för undan, det skapades privilegier åt honom, men kvinnan stod i de sociala frågorna utan rätt att yttra sig. Så kunde det ju inte vara meningen, att frågan skulle ses!

Men genombrottet kom. Den undergivna och tåliga trälinnan, kuvad moder eller plågad tjänstekvinna, dåligt avlönad fabriksarbeterska eller på annat sätt förbisedd och förtryckt, kastade en dag oket och krävde upprättelse av århundradet. Hon visade sig i besittning av ett moraliskt mod inför sin sociala frigörelse, som mannen inte tilltrött henne, och som han själv många gånger saknade. Och då man till en början saknade logiska argument att möta henne med, mottogs hennes rop på frihet med ett högt hänskratt. Den emanciperade kvinnan visade sig i det allmänna medvetandet vara en styggelse, som hotade mannens prejudikat på alla områden, och för att försvara sig däremot, skreks det i korus, att hemmets bestånd stod på spel. Tänk det, för att den under sekler undertryckta kvinnan vågade proklamera sin självständighet, vilket ju bort anses som en given och naturlig sak, så förklarades hon genast mindre vetande av det borgerliga samhället med de äkta männen i spetsen. Sanningen var ju dock, att mannen såg sin ställning som allena bestämmande i hemmet och det offentliga hotad, att han i de gifta kvinnornas liksom i de ogiftas framtågande, anade ett medtävlarekap, som kunde beröva honom en god del av hans despotiska rätt, kort sagt, han såg sig distanserad, och sin ära i fara. Vad gjorde han? Jo, han etablerade ett motstånd, så intensivt, hänsynslöst

och hårdnackat, att det än i dag slår ned varje krav på rösträtt för kvinnan. Kvinnan skall fortfarande tvingas på knä, vara den släpande och undergivna trälinnan i hemmet, som lagar mat och föder barn, och som på sina skuldror tvingas bära hela den börda av bekymmer, som mannen rättvisligen bort dela. Mannen vill ha henne till en poetisk madonnabild på piedestal, eller till en i äktenskapet prostituerad, som tåligt ger sig åt hans våldsamhet. Men vid de sociala frågorna får hon icke röra. De äro despotens heliga äganderätt!

II.

Men kvinnan är tvungen vara med i politiken, om hon någonsin vill vinna sin sociala frigörelse! Mannen ignorerar hennes krav inom hemmets sfär liksom i det offentliga. Man kan ju gå med på vissa enskildheter som advocera emot, men skall saken ses stort och utan åtskillnad, måste vi ge henne den rätten att själv tala för sin klass, utan att bli nedtystad! Ty hon bestiger inte talarestolen för att briljera med att det lyckats henne uppta tävlan med mannen på den politiska arenan, eller för att visa att hon hunnit tillägna och lära sig hans retoriska slagfärdighet. Hon gör det tvärtom för att därifrån tillkämpa sig rätt för sin klass, för sitt hem, för sina barn och sig själv. Hon har hittills varit den nedtyngda trälinnan. Nu vill hon även vara den fria kvinnan. Varför är man då så rädd att ge henne denna rätt hel och full och utan bismak av kompromisser och hån? Det tycks som om Nietzsches ord "när du går till kvinnan, bör du ha ett ris i handen", skulle ha blivit ett traditionellt vapen i mannens strid mot feminismen. Förut har det alltid hetat att hon saknat logik. Men är det då mera logik i att bekämpa henne där hon vill framtränga för att åt sig och det kommande släktet skapa en ljusare tillvaro än den, hon själv som svältavlönad fabriksslavinna genomlevat? De män, som kalla sig kulturens målsmän, ha verkligen all anledning att i detta fall bringa sin advokatur mot henne till tystnad. Ty deras byråkratiska ensidighet kan icke skapa annat än skrankor i den väg, kvinnan har att gå, och som i grund och botten nog inte är så poetiskt fin och vacker, som skalderna ha gjort den till.

Jag vill inte med ovan sagda skapa fram en analogi med den engelska suffragetten. Kvinnan skall fortfarande vara inkarnationen av allt det mjuka och fina, varav hennes väsen är mäktigt, och hon måste likaväl vara den ljusa fé, som gör hemmet till ett njutningens och vilans nirvana. Ingen i vår tid offerar väl åt den manhaftiga kvinnan, som redan genom att hon i detalj avlagt sin kvinnliga charm, överskridit gränserna för det naturliga. Men hemmets skönhet och kvinnans kvinnlighet går icke förlorad där-

Vårbrodd

av
Oscar Stjärne.

Månn' ej gryning sig tänder
över folk, över länder?
Flödar icke ljuset
som i vårens tid?
Sträckas inte händer?
Och finna vi ej fränder
i dem, som vi mötte
i hat och strid?
Skall det nakna, det frusna
ej vakna och ljusna
av den vårliga grönskan
likt en leende lid? —
Ur unga hjärtans önskan
spirar den blid.
Ty den späda, unga grönskan,
så ljus och så varm,
den var liksom en önskan
ur jordens barm
från allt, som var fruset,
från is och snö,
till våren, till ljuset.
Den kunde ej dö.
Vårbrodd är det unga,
som skall härska en gång —
det skall stiga, det skall flamma
i bragd och i sång.
Det skall leva, det skall spira
tills en gång det får vira
kring all världen sin kransande
rikedom,
susande i vinden
med ax och blom.

(Ur »Sol och snö».)

igenom, att man tillerkänner henne rätt i det politiska livet såväl som det ekonomiska. Vi mana ju inte fram suffragetten, när vi kalla på kvinnan till kvinnornas rådsbord. Men hur mycket stort skulle hon ej åstadkomma, hur många ädla och fina impulser kunde hon ej ge åt den samhällspolitik, som i mångt och mycket ännu står kvar på en barbarisk nivå, och som genom att tvinga henne tillbaka där hon vill fram, mot hennes vilja gör henne till en efterbliven. Hur mycket större skulle ej harmonien bliva i hemmet, om hustrun tillätes, ej allenast förstå mannens politiska strävanden, utan även personligen deltaga i dem? Det skulle alls ej beröva hemmet hennes kraft, men väl till sina konsekvenser bidra till att hon i långt rikare mått än hittills skulle få intresse för och makt att reglera det såväl ekonomiskt som socialt. Giv kvinnan hennes fulla medborgerliga rätt, och hon skall skänka samhället en fond av dygd och sedlighet, som det ännu, trots alla ansträngningar, ej lyckats förskaffa sig!

När majeldar flamma.

Av Vitalis.

Kvällen var klar och vacker. Längre hade skymningen dröjt, och när så till slut mörkret inträdde, strålade stjärnorna klart i den vackra vårkvällen. Det var liksom ville de hjälpa människorna där nere på jorden, vilka tänt väldiga bål till vårens ära, att höja den glada och förhoppningsfulla stämningen.

Allt i naturen andades nytt liv. Vinterns bojor voro nu lösta. Våren och den snart kommande sommaren skulle nu ta vid...

Uppe på bergets krön hade ungdomen gjort upp stora eldar och runt om på den stora gräsplanen dansades efter musikens toner eller också sjöngs en sång till vårens ära.

Hit upp hade även Eskil och Ruth gått.

De voro numera icke att räkna till ungdomen precis, det var nog så sant, ty de hade varit gifta med varandra nu några år, men de älskade det unga, det friska, rena och hurtiga. Därför gingo de hit nu, denna kväll då människorna vilie fira vårens ankomst. Det påminde dem så mycket om den tid de ännu voro fästfolk, då de som mången annan ungdom tillbringat mången vacker sommarafton här uppe och där de lovat varandra ständig tro och kärlek.

Här träffade de ju även gamla vänner till honom, Vilnov och Bertrand, vänner som ständigt haft en plats i hans goda hjärta därför att de, då de umgingos med varandra, alltid visade sig sympatiska och förstående för det han då och allt framgent arbetat för, nämligen mänsklighetens, särskilt då arbetareklassens, frigörelse från förtryck.

Detta skulle då *alltid* bli deras mål.

Snart sutto de också alla tre på ett litet avstånd från de övriga, under det Ruth ur den medhavda väskan framtog något att förfriska sig med.

Man talade om gammalt och nytt, men det var inte längre dessa samma entusiaster som Eskil kände i sin ungdom, som han nu hade framför sig.

Fegheten hade intagit modets plats. Ideal var kastat över bord. Man *tordes* inte längre vara framstegsman. Det var risk för framsteg på den bana de slagit in. Karriären kunde bli avbruten...

Men tonerna lockade till dans och Vilnov frågade artigt om han fick lov att bjuda upp Ruth.

— Jo visst. Eskil var icke hägad för detta nöje i kväll och för resten skulle Bertrand och han resonera litet.

Så gick då dansen med liv och lust. Men hur var det? I det matta skenet från majelden och lyktorna som hängts upp omkring dansplanen, tyckte Ruth att de kommo allt mera bort från de andra. Nu skulle visst spelmannen vila och det blev en paus. Men var var det Eskil satt? Ruth hade blivit alldeles yr i huvudet. Jo, där, rätt över planen. Men Vilnov förde henne icke mot denna plats utan drog sig märkbart in åt skogen, bort från de övriga. Så böjde han sig plötsligt ned mot henne och viskade något i hennes öra.

Hon kunde icke uppfatta det genast, utan han måste upprepa det, nu något högre.

— Att ni inte skäms! utropade Ruth och

stötte med sin knutna hand den närgångne från sig.

Halvspringande och upprörd uppsökte hon genast Eskil.

Åter spelades upp till dans, men Ruth bad Eskil att de skulle gå hem. Hon önskade inte dansa mer och för resten kände hon sig inte bra.

Man tog avsked av varandra, varpå Ruth och Eskil gingo den för dem så välkända stigen ned för berget mot sitt hem, som låg där tätt invid sjön.

Men det låg en märkbar förstämning över bådas sinnen.

Han grubblade över hur det är möjligt att en människa kan svika sina åsikter och vika bort med sin person från ett fält, där så mycket säningsarbete ännu återstod innan man kunde tänka sig att någon skörd kunde bliva. Och detta blott för att det inte »passade» eller därför att man trodde sig vara illa sedd av sina förmän i det ämbete man hade till utövning.

Aldrig hade han fäst sig vid det. Han hade ju alltjämt gått framåt på sin bana. Ja t. o. m. lyckats komma i en oberoende ställning.

Nog voro ju bolagsherrarna förbittrade på honom förstås, därför att han ständigt opartiskt undersökte ett framställt klagomål om ett missförhållande och alltid ställde det till rätta utan att de klagande fingo lida något därför. Och likaså att han höll styvt på, att arbetarna skulle betalas ordentligt för sitt hårda slit. Men inte hade han gett sig för det.

Själv tyckte han också att det var mera glädje att ha arbetarnas sympati och erkänsla, ty den var ren och oförfalskad, mot dessa andras hycklade vänskap, som endast hade snikenhetens och brutalitetens mål innanför en lismande förställning.

Ruth åter funderade på hur hon skulle göra: nämna det passerade eller inte? Jo han måste lära känna personen och för honom ville hon intet ha fördolt.

Eskil satt på verandan och blickade ut över den klara, blå sjön.

Ruth smög sig intill honom. Hon märkte att det var ur jämvikten med hans eljest så glada lynne.

Länge sutto de också där och språkades vid. Skämtande och stojande drogo ung och gammal förbi hån mot sina hem. Majeldarna hade slocknat, den nya dagen hade för länge sedan brutit in. Klar och blå stod himlen och solen kastade sina strålar hån över skog och mark. Våren var kommen.

Då slöt Eskil Ruth i sin famn och sade:

— Låt oss glömma människornas oförstånd och dåliga anlag och i stället hoppas på att den dag snart skall randas, då det *goda* och det *rätta* kan triumfera och lysa vägen fram mot en ljusare tid, likadant som du i går kväll såg majeldarna lysa in denna härliga, vårens första dag.

På grund av de dåliga postförbindelserna och censuren under kriget har den av *Signe Garling, Paris*, till Morgonbris majnummer lovade artikeln ännu ej kommit oss tillhanda, varför vi tyvärr icke till detta nummer kunnat infria löftet om ifrågavarande bidrag.

Redaktionen.

Från våra kvinnoklubbar i Ultima Thule.

II.

På söndagsmorgonen den 7 jan. steg jag på tåget i Abisko och väntade mig en sällsamt njutningsrik dag upp över högfjällen och så nedöver till Narvik. Och mina djärvaste förhoppningar svekos ej!

Ända från Abisko och upp till Björkliden går banan utmed Torneträsk med de majestätiska Tornealperna på andra sidan. Bergstopparna skimrade i "alpenglühn" — detta rent överjordiska morgonrodnadsljus — (och aftonrodnads-med), som är så säreget när solreflexerna utan sol, falla över fjällen. Jag satt stum och bara njöt — formligen sög in i själen detta förunderliga ljus!

Så kommo vi upp på högfjällsplatån. Fjällen stodo som skarpa silhuetter mot den kalla blå himlen, "alpenglühn" var borta.

Däruppe på högfjällsplatån är isande kallt, inga växter finnas, och mellan fjällen ligga små sjöar kringströdda, nu blott skönjbara genom sitt vita snötäcke.

Så ånga vi in på Riksgränsens station. "Gränsen"; som man säger i vardagslag, låg där i allt sitt ödsliga majestät. Vi bytte "lok" och så bar det av över på norska sidan.

Fjällen bli allt högre och byta form, de bli spetsiga, som alla norska fjäll äro. Allt vildare blir det. Snart äro vi vid Nordalsbron, ett av ingenjörskonstens under, och så köra vi genom fjäll, så höga och nedisade att de höra hemma i själva Nifelheim. Så "ta vi" Hundalen och snart äro vi nere vid Rombackshatten, där den djupa Rombacksfjorden skär sig in mellan stupen.

Där, djupt, djupt nere, synes fjordens gröngröna, iskalla vatten, på vars tunga vågor vitfraggiga skumtappar flyta — som jag trodde — men i stället var det is. Vattnet fryser aldrig i de norska fjärdarna, men det blir tungt som smält bly. Fjällen stå i sina vita snödok, det är sömn i naturen! Storslaget ödsligt!

Efter att ha med djupaste medlidande tänkt på de få människor, som rest sina boningar i detta köldens och mörkrets rike, satte jag mig till ro i kupén och slöade, tills vi kommo i närheten av Narvik, då jag måste uppvakta "Tötta"-fjället med en vördsam hälsning.

Tötta är sannerligen ej att skämta med. Tötta hänger ut över banan och mer än en gång ha snöskred dödat banfolk vid denna farliga passage. Den såg majestätisk ut — sig lik, som alltid.

Och så voro vi inne på Narviks station inom kort.

"De norske partifæller" mötte mig, och sedan jag glatt tackat för sist placerade vi oss i en släde och foro till hotell Svea, där jag plägar bo.

Där fick jag mitt gamla vanliga rum, eldbrann i "ovnen" och där var varmt och skönt — ja, t. ö. m. för varmt för mig — och det vill inte säga så litet.

I Narvik är jag som hemma. Flera av

ROMBACKSFJORDEN, NORGE.

Amatörfoto av O. Palmberg, Bromsten.

Foton är tagen från tåget under full fart. Fjorden ligger några hundra meter under järnvägen.

Kvindeforeningens medlemmar kommo upp och hälsade på mig, och det blev ett "snackande" må ni tro.

På måndagen skulle mötet bli. Det var "Kvinnorna och kriget".

Vi skulle ha Folkets hus. Goodtemplarlokalen var upptagen av teater.

Folkets hus ligger högt uppe på fjällslutningen och vägen går i sick-sack, s. k. "slingerväg". Det är en hänförande utsikt över hela Narvik med Frydenlund och hamnen med sina jätteanläggningar invid Ofotenfjorden — då man väl en gång kommer dit upp.

På kvällen kommer en hel del av Kvindeforeningens medlemmar för att hämta mig.

De sade: Kata kan inte tro så "smukt det er, vi ha nordlys".

Jag ut med en fart.

På himlavalvet stod en dubbel norrskenståge, den övre med s. k. fransar. Sådant skall ses. Det kan ej tolkas med ord.

På den djupblå himlen flögo de vitgröna norrskenflammorna fram och åter, och mot norr stod norrskenstågen med underbar prakt.

Strax förut hade norrskenet sprakat i grönt och gult och blått, vilket jag till min stora sorg ej fick se.

Men vi sågo en annan märkvärdighet på himlavalvet. Ett flygskepp — så förvillande likt ett verkligt aeroplan, att värdinnan på Svea, som först blev det varse, likblek rusade in i salen och ropade: "Ett flygskepp, ett flygskepp är över oss!"

Vi sågo det alla — men det var blott en fantasmagori — men en hemsk sådan.

Då vi kommo upp till Folkets hus var lokalen överfylld, och med verklig "begeistring" hälsades mitt föredrag om "Kvinnorna och kriget".

Det var ett av dessa så oändligt stämningfulla möten, som jag ofta brukar ha

här nord på — där naturens oändliga allvar tycks meddela en mera djup förståelse för tidens allvarliga krav än där syd på.

Efteråt följdes vi åt ett helt "gäng" till "Kaféstova", där vi fingo kaffe, varm mjölk samt de speciellt norska delikatesserna "lumpe" och "lefse" jämte mera "internationella" goda kakor. "Lumpe" är en sorts potatispannkakor med smör på — och "Lefse" är tunna kornkakor, bredade med smör och socker, båda mycket goda.

Så bänkades vi och "snackede". Så kom Fremovers redaktör Carlsen och sade:

"Kata, det har varit bud från Tromsö Kvindeforening, de vill ha dig dit, men jag sade att det ej gick, ty du skulle tala i Kiruna i morgon — och så fortsätta vidare i Sverige."

Jag var glad över att Tromsökvinnorna komma ihåg mig, men mäktade bedrövad över att ej kunna få fara upp till Nordland i midvinterstid, till som det storstilade lofotenfisket just nu pågår med Svalvær som centralhärd. (Ni kan läsa om detta storfiske hos Pelle Molin.)

Men min norrbottenstur fick ej brytas — lika litet som den därpå planerade smålandsturen.

Mitt syfte var nått, jag hade förenat Bottenhav och Ishav med varandra. I Luleå och Narvik hade fredens talan förts fram till hundratal av män och kvinnor.

Dagen därpå skulle jag fara åter till mitt land igen.

Men det blev en förfärande "snigelresa" med malmtåg. Jag skulle vara i Kiruna kl. 3, hade man sagt, och kom dit — kl. ½ 7 på kvällen, efter att ha lämnat Narvik kl. 6 på morgonen.

I Kiruna hade jag ytterligare tre möten, varav ett för kvinnoklubben. Detta blev fåtaligt besökt, cirka 75 personer. Tiden var olämplig; jag skulle resa med tåget nedöver och vi nödgades taga det redan kl. ½ 7.

Jag talade om "Arbetarna och dyrtiden" denna gång.

Mitt sista möte för kvinnorna var i Boden. Därvarande kvinnoklubb jämte arbetarekommun hade anordnat ett alldeles utmärkt möte å goodtemplarlokalen i Boden. Fullt hus! Jag talade om "Socialdemokratien och världskriget".

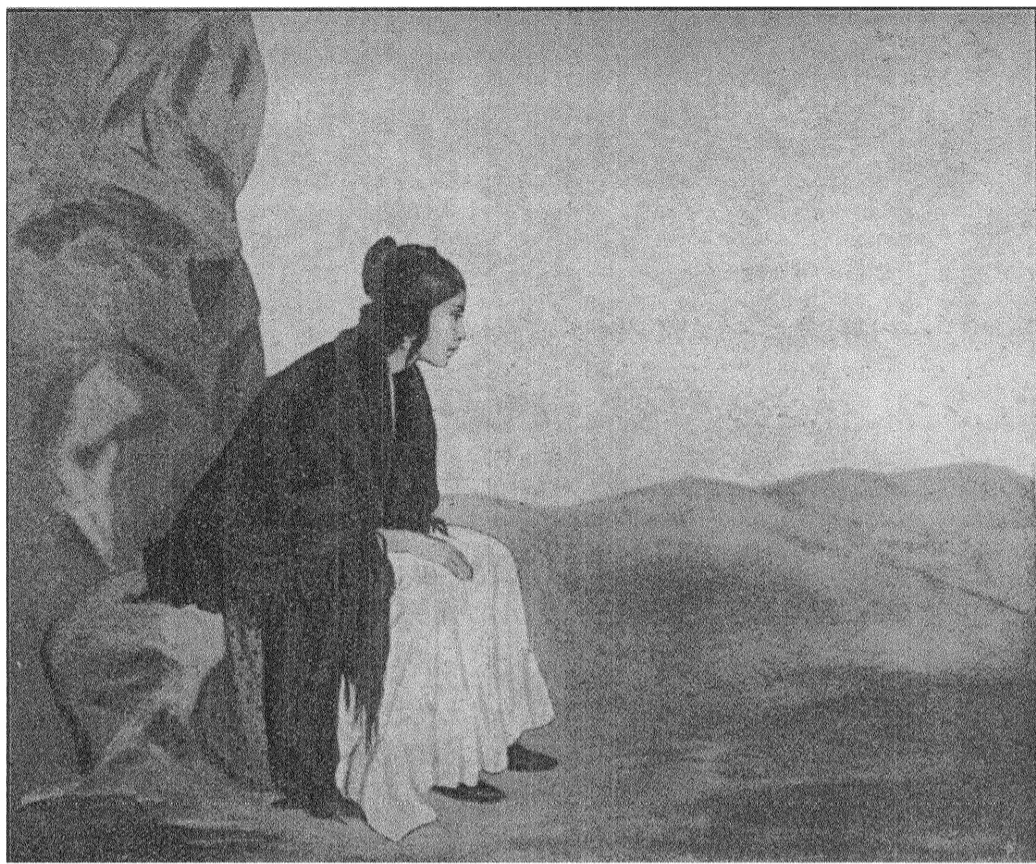
Ett tack till samtliga kvinnoklubbar här "nord på".

Hoppas på att när nu Ruth Gustafson kommer hit upp, klubbarna må spurras till en intensiv verksamhet för socialismens idéer. Alla voro så entusiastiska för den planerade långturen och glädjen var stor över att få Ruth Gustafson ditupp.

Ja, nu ha ni fått höra litet från polarlandet — det underbara — där det är mig gott att vara.

Jag mår aldrig bättre än när jag får ligga väl ombonad i en finnrissla, med den gnistrande polarnattens stjärnevalv över mig, den höga snötyngda furuskogen omkring mig och så ibland flyga fram över de oändliga vidderna — och drömma mig i den eviga snöns rike. Jag avgudar denna stjärnehimmel, detta "nordlys" och denna bländande vita, gnistrande snö.

Kata D—m.

»På klipporna.»

Oljemålning av G. F. Kelly.

ARBETETS VÄG.

»Jag är ett träd som lovat gott
och säkert hållit vid,
om storm ej plundrat mig på blad
mitt i min sommars tid.»

Det är visst Oscar Wilde som säger, att fattigdomen har ingen charm över sig — hur sant är detta ej! Och ändå har en tavla som den Morgonbris har på sin första sida, så full av charm, vevemodigt behag och mystisk tjusning, kunnat bli till. Det är den *seende* konstnären, för vilken intet mänskligt är främmande, som då och då överraskar oss med sina iakttagelser. Hur mycket är det ej som aldrig funnits till för oss förrän *konsten* upptäckte det!

Hur många tankar och syner jaga oss ej på några ögonblick förbi inför denna tavla! Vi se den av fattigdomen märkta människans trötta, glädjefattiga vandring från vaggan till graven.

Barnet, som födes till världen med en enda men allbekant rättighet: den att svälta ihjäl. Och som, för att undgå falla offer för sin enda rättighet, tidigt, medan lemmarna ännu äro outvecklade och ha lätt att formas efter arbetets art, men medan barnasinnets trår till lek och yster sorglöshet, som naturligt är, måste lämpa sin nacke under oket. Viktor Rydberg har ju i en odödig dikt förevigat »trälabarnets» vandring till kung Grottes kvarn. Hur många sekler skola ännu behövas till de som gått för att det skall kunna visas på, att detta

långsamma barnamördande skall vara en saga på jorden?

Klapp, klapp, klapp slår det mot gatans stenläggning i tidig morgonvakt. Det är fabriksflickan på sin tidiga vandring mot sitt dystra mål: »kvarnen», som står där i sin avskräckande fulhet, luktande långt omkring av smuts och hat, som stal hennes barndom med dess lyckliga ovetenhet, som nu som bäst håller på att bestjälja henne på hennes ungdom. Snart skall hon gå vid denna samma timma som den fattiga, utpinade arbetarhustrun, offrande de sista resterna av det som en gång kanske hos henne varit kvinnlighet och behag, på ditt altare, o allsmäktige, människoötande kung Grottel

Herre, du gav oss en gång ett gudsbeläte — vart tog det vägen? Vad ha dina eftersägare, folkets herrar, gjort med det heliga arvet? Hur ha de förvalt sina pund, hur ha de vårdat dina lamm? Skall släkte efter släkte få födas och dö utan att räkningskapens dag skall komma? När skall du driva ut månglarna ur templet? Ej för hämnens skull, ty den mättar ingen hungrig och lindrar intet ärligt själens kval. Men för rättfärdighetens och engod och nyttig ordnings skull. Ty *arbetets väg* skall ej vara den under sitt kors dig-

Två dikter

av

OVE EKELUND.

I.

Det blir så tungt...

Och skuggorna har fallit så tunga över
ljuset,
och vek och stilla dröjer en aning i suset
av natten, som nalkas, och dagen, som dör.

Och stumt kommer minnet av flydda mörka
dagar,
av höst i gula hagar,
och dödas kära röster ur djupen jag hör.

Det blir så tungt att vandra
och minnas alla andra,
som ständigt måste irra och ständigt måste
gå
på nattens stigar mörka och höstens vägar
grå.

II.

Jag vet ej vägen.

Jag vet ej vägen,
som bort du vandrat,
den tysta vägen
där själv jag vandrade förr och drömde
i smärtans nätter
och längtans dagar.

Jag vet ej vägen —
men än jag minns dig
och än jag ser
att du går bredvid mig
och håller tyst i min hand
som förr.
Och än jag drömmer
om höga kvällar
bland ljusa björkar
och än jag lyssnar till minnets sus.

nande golgatavandrarens, skall ej vara en slö och hopplös vandring mellan vaggan och graven, utan *den* väg, där livsens friska källådror springa fram.

Kläd av ulvarna deras fårakläder en gång, visa dem inför folket i sin rätta skepnad, dessa falska profeter, som vid alla lämpliga tillfällen bära detta folks och fosterlands namn och väl på sina läppar, men som i hjärta och handling äro beredda att när som helst och hur som helst, bara det kan ske inom lagens gränser, per extra kontant förråda dem båda.

Längtar du?

Av Gottfrid Frösell.

Det gör du säkert. Det finnes ingen människovarelse, som inte längtar, ty åtrån är det som driver och jagar oss allt längre fram, allt högre och högre upp.

Än är det längtan efter något, som är absolut oupphinnligt men som vi ändå ila efter i förvisning, att om vi inte komma dit, så kunna vi ändå närma oss detsamma. Det kallas strävandet efter ett ideal, detta lopp efter ett mål, som beständigt flyr undan men som just därigenom för oss framåt, allt längre framåt.

Vi trängta exempelvis efter att se människovärdet utvecklat i den höghet och fullkomning som, för att tala med en nordisk diktare, "låg i Guds tankes sköte", eller med andra ord att en gång få se hela människosläktet som en harmonisk enhet, där varje individ är stämplad med kroppens jämnått och de andliga egenskapernas sköna samklang. Vi veta, att det målet aldrig skall nås, ty allt för många krafter, som vi inte kunna behärska, ställa sig däremot. Men vi längta dithän och vi sätta in vår energi för att nå dit, dels emedan människan alltid bör ställa upp det högsta som sitt mål, dels emedan vi veta, att vi under vårt jagande efter detta mänskliga ideal så småningom göra det bättre, ljusare och skönare på jorden.

Eller, vi sträva till ett lyckans samhälle, där allt, som gör det nuvarande samhället lumpet och uselt, skall vara bortskaffat, där sjukdomarna skola ha försvunnit med sina anledningar och brotten med sina, där "intressenas harmoni" i högre betydelse, än dessa ord en gång fattades, skola ha utjämnat alla slitningar individerna och grupperna emellan. Vi känna, att ett sådant samhällstillstånd är ett ideal, d. v. s. att det aldrig skall kunna nås i sin fullkomning. Men vi jaga ändå därefter, ty vi veta, att under vår strävan efter idealitetens samhälle göra vi det rättvisare, friare och lyckligare bland människorna. Och till på köpet äga vi, som Sisyphus säger i en engelsk diktares skaldeverk, "ett evigt hopp".

Vi trängta efter kunskap. Inte en vardagskunskap om hälsorecept och kannedomen om de bagateller, som nu tillsammans skapa "en bildad mans" kunskapsförråd, utan kannedom om allt inom jord och himmel. Det är omöjligheternas omöjlighet att nå det. Men vi arbeta ändå i den riktningen, fortfarande i "evigt hopp", ty vår tanke säger oss, att ju längre vi fortgå på den vägen, dess klarare skall himlen och dess ljusare skall jorden synas oss.

Då jag säger "vi" menar jag inte bara socialdemokraterna eller dem bland dessa, som fattat sin egen rörelses andliga väsen och idealistiska skaplynne. Jag innesluter även de många

inom andra samhällsgrupper, som ledas av samma tankegång, eldas av samma känslor. Men det vore orätt att förneka, att i regel de klasser, som nu sitta vid maktens köttgrytor, glömt bort sina ideal och rycka på axlarna åt dessa andra, som hasta efter nya framtidshägringar av ljus och skönhet. Det finnes ett parti, som för närvarande representerar idealiteten, fastän det beskylls att blott representera materialismen, nämligen det socialdemokratiska.

Vi skällas för materialister, därför att vi bygga samhällsförklaringen på materiell grundval och emedan vi arbeta på att höja förtryckta klassers timpliga livsnivå så pass högt, att de måtte kunna räcka upp att få en stråle med av kunskapens, tankens, skönhetens och livslyckans solljus. Den "materialismen" erkänna vi och berömma oss av densamma, ty den är just präglad av den sanna idealiteten, även om denna senare inte ofta proklamerar sig själv med stora ord och granna fraser, utan i stället tyst men oemotståndligt arbetar sig framåt mot ljusare nejder. De borgerliga "idealister", som själva kommit upp till en mer eller mindre god levnadsställning och från dennas höjd blicka ned på allt det övriga samt tro sig hylla en ideell åskådning, när de frigöra sig från sambandet med det hela för att hängiva sig åt rotlösa funderingar i religion och moral, de ha just glömt, vad som utgör kärnan i all ideell åskådning, nämligen att man bör rycka det hela med sig mot högre plan och att dessa högre plan ej böra ligga allenast inom den andliga världen utan omfatta allt vad människorna längta efter och arbeta för, själsadel, bildning och materiell lycka. Först genom att förverkliga eller söka förverkliga släktets alla lyckodrommar — ej genom att förhåna och förnedra somliga av dem — blir ett enhetligt framåtskridande möjligt.

Socialdemokratin däremot ligger bakom och vill skjuta framåt det hela; den vill upptaga, förädla och i adlad form tillfredsställa alla släktets gemensamma drifter; den jagar efter en linjernas, känslornas och intressenas harmoni, som de andra mestadels glömt. Och därför är den förkättrade socialdemokraten under nuvarande tidsskede representanten för den verkliga idealismen.

Det heter så ofta, att en ordentlig arbetare kan bereda sig sin egen livslycka. Men tänk om den livslyckan skulle ligga inom ett område, dit han

"Den svarta schalen." Oljemålning av G. F. Kelly.

inte kan nå! Låtom oss taga ett exempel. Inom industrins miljonhär finnas tusenden, som längta till jorden. Jag vet en man, som kan vara färdig att gråta, var gång han förnimmer lukten av jord. Hans alla drömmar gå till en liten jordbit någonstades, som han kunde leva uppå. Han svärmar om att se plantor spira, se mullen under hans hand utveckla sin rikedom, se bien i gyllene svärm störta ut i solskenet för att bära hem till kuporna den gula honungen och att få läska sina ögon med lantlivets solljus och grönska. Han vet, att han skall aldrig nå det under nuvarande samhällsförhållanden — och den tanken är hans livs olycka, som aldrig kan plånas ut av mer eller mindre förmånliga villkor i ett storstadssamhälle eller i någon industrins brännpunkt.

Det finnes andra tusenden, som hysa andra drömmar av lika intensiv art, en längtan som bränner dem och vars mål borde vara upphinnligt men under nuvarande samhällstillstånd inte är det.

Om samhället vore bättre inrättat skulle dessa många åtminstone äga en utsikt att förr eller senare nå fram till sina drömmars mål. I ett socialistiskt samhälle, "ofrihetens" som man kallar det, skulle det vara möjligt, ja, givet. Men under det nuvarande, "frihetens", måste alla dessa träla som slavar vid sina kedjor, där dessa bojar äro fästade.

Ni många, som drivs av längtan utan hopp, efter mål, som borde vara upphinnliga, ty natur och förhållanden göra dem möjliga, glömmen ej, att socialdemokratin kan befria åtminstone edra barn från bojar, som sarga edra lemmar!

Två tyska kvinnor om kriget.

Brottstycken ur brev.

Översättning av Otto Grimlund.

Mülheim a. d. Ruhr ⁷/₁₂ 1914.

Jag ser framför mig ett stort landskap med nedtrampade åkrar och brända skogar och ut över marken ligga de döda kropparna av landets bästa män.

Jag törs inte tänka bilden till slut, kära Gertrud, vid tanken att min man och min son möjligen ligga bland dem. Jag har alltid älskat att drömma. Nu vågar jag inte längre sysselsätta mig med mina tankar, ty då välla dessa hemska bilder fram och min själ blir sjuk av ångest och sorg. Jag vet att det ej är tankar värdiga en tysk kvinna i dessa tider. Det är ju Tysklands ställning som stormakt det gäller, och den får ej brytas, om än en stor del av vårt lands ungdom skall offras för att rädda den.

Vi böra ej tåla att ett despotiskt Ryssland skall öva sitt inflytande på oss eller att Frankrike och England skola diktera oss en skamlig fred. Och det är stolta tankar om Tysklands seger, kära Gertrud, som i dessa hårda prövningstider hålla mitt mod uppe och ge mig kraft att kämpa mot min tunga sorg.

* * *

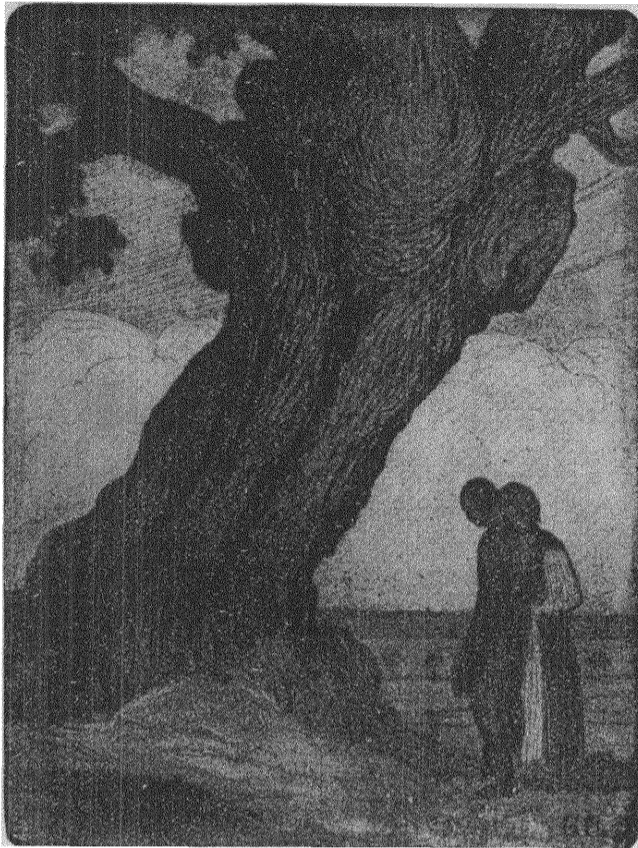
Eberswalde b. Berlin ¹⁴/₁₂ 1914.

— — — Även du menar att rätten sitter i högsätet — är du i själva verket så säker på att någon orättfärdighet är begången mot Tyskland — och att vi för att hävda vår rätt böra sända tusenden av våra män till mordplatserna?

Nej, Laura! Tyskland behöver inte lik, men bröd. Aldrig borde en frisinnad tysk frivilligt följa kejsarens bud och särskilt borde aldrig kvinnorna tåla kriget.

Vad är fäderneslandet värt för dig, när du har mistat din man och din son? Är det för att när de bli vuxna sända dem till mordplatsen, som kvinnor under de olidligaste smärtor föda sina pojkar? Offra vi en del av vår bästa ungdomstid till att sköta och fostra dem, så att de kunna bli så kraftiga och sunda som möjligt, för att senare under krig sända dem till stridsplatsen, där vilda horder av människor, vilkas slumrande rovdjursinstinkter äro väckta till full sans, mörda och massakrera varandra? Nej, Laura, och tusen gånger nej, jag utlämnar inte utan protester min man och son till kriget. Jag kämpar till min sista blodsdropp för deras mänskliga rätt att leva.

Anar du vilken roll kvinnorna i verkligheten kunde spela under kriget, om deras dimmiga föreställningar om fädernesland och försvar rycktes från dem och om det bleve klart för dem, att deras män och söner ej kallas till krig i någon stor idéns tjänst, utan för rena bagateller, för ren galenskaps skull. Då skulle kvinnohären säkert resa sig i hela sitt omfång och i sitt mäktiga trots och ge

En gammal ek.

Grimlund. 1909.

landets regering annat att tänka på än krigets förbrytelser. — — —

* * *

Mülheim a. d. Ruhr ⁵/₁ 1915.

— — — Om dina ord ändå vore sanna! Om kriget ej vore kommet som ett nödvändigt ont, där tyskarna måste försvara sin självständighet och sin kultur, utan framkallat av samvetslösa regenter och makthavande, ja, om så vore, då skulle min sista rest av tålamod och självresignation taga slut.

Då skulle jag antingen falla samman i slö likgiltighet och icke tro sanningen mera, eller ock skulle jag trotsigt resa mig och sluta mig till de kvinnor, som du tror skulle göra uppror, om de företode krigets verkliga och sanna orsaker. Men detta kan jag inte tro på, Gertrud. Tysklands ära har blivit kränkt och onda makter söka splittra vårt land, det är min tro.

Och detta bör ingen tysk kvinna ge sitt samtycke till. Hur ogärna jag än vill mista min man och son, hur nedbruten min hälsa än har blivit av oron för deras öde, så skulle det dock vara prostitution av kvinnorna, om de av sådana skäl lämnade fäderneslandet i sticket i sådana tider som nu.

Nej, vår nation har rätt att existera, det är av den Högste bestämt, att den skall spela sin roll i den kulturhistoriska utvecklingen, som den nu har gjort under århundraden. Vi tyskar ha stolta minnen och berömda män att peka på. Vi ha vår mission inom industrins och vetenskapens område som lärare och banbrytare för andra land.

Om kvinnorna nu gjorde revolution och därigenom tvunge Tyskland till att sluta fred nu, då skulle freden ej betyda goda villkor för Tyskland! Vilket ansvar skulle kvinnorna då ej bära! Och om forntidens heroer kunde se det, tänk så de skulle skämmas på tyskarnas vägnar. En förnedringens plats i historien skulle vi på det förtjäna. — — —

Jag ser i tidningen att vi efter stora ansträngningar ha vunnit en seger igen vid Soissons och min själ jublar. — — —

* * *

Eberswalde b. Berlin ¹⁷/₁ 1915.

— — — Det hände en gång på en teater, att det fattade eld i kulisserna. Styckeis komiker kom fram på scenen och underrättade publiken därom. Man trodde det var en kvickhet och man jublade. Han återtog det än en gång, nya applåder, nytt jubel.

Så går det till i Europa just nu, Laura, var gång det berättas om ett slag. För var gång telegrafan berättar om hundratusen döda och sårade. För var gång hundratusen försörjare slitas bort från hemmen. För var gång hundratusende barn bli faderlösa. För var gång död och sorg strömma in över landet. Då jublas det, då ropas det hurra. »En ny seger för Tyskland.» Man springer ropande och tjutande genom gatorna. Massan samlas framför kejsarens slott och uppför sig som galna människor. Över hela jorden utbasunar telegrafan: Tysk-

land har vunnit en ny, hjältemodig seger.

Om det i det väsentliga är lögn gör ingenting; ty i krig är ej endast mord utan även lögn, våldtäkt och tjuvnad tillåtet.

I krig gäller en slags moral; i fred en helt annan.

Ve över den som vågar tala sanning eller öppna munnen till protest.

Låt folket klaga över tunga tider, jag säger vår tid är usel, ja, den är vanvettets tid. Inte en fredsvän med förmåga och makt står upp och dundrar mot krigets förbannelser och uppmanar folket att vända vapnen mot de folk, som i fredstid alltid sikta på dem. Inte ett ord med frisk malmklang talas. Icke ett ord som med kraftiga vingslag lyfter oss mot högre rymder.

Du skriver att Tyskland har en stor mission i framtiden och en historia att peka tillbaka på och att detta må bli den tyska nationens enbet. Men varje individ har även sin historia såväl som sin mission i framtiden. Nationen är byggd av individer, och när dessa äro både kroppsligt och moraliskt ödelagda, då straffar detta sig på nationen som helhet.

Därför skall detta avsnitt i Tysklands historia, såväl som i de andra landens, bli idel svarta blad, som en gång skola läsas med sorg såväl som förakt för folkens civilisation i året 1915. Och då, ve över våra minnen!

När de regerande gävo order: Nu skall hatet börja, medborgare i detta land skola hata dem i nästa, då var det de svaga, föraktade kvinnorna, som voro starka nog att säga: Nej! Vi kunna ej befallas till hat utan orsak, och det finns ingen orsak värför människor skola hata varandra.

Rosika Schwimmer.

Den nya äktenskaps-lagen.

Efter i Stockholm hållet möte i frågan, anordnat av Soc. dem. kv. C. S., har till riksdagens lagutskott framlämnats följande skrivelse:

Undertecknade vilja härmed som sin mening uttala, att följande ändringar böra göras i det vid innevarande riksdag framlagda regeringsförslaget till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m.

1) I stället för den i 1 kapitlet 3 § föreslagna skadeståndsrätt bör det nuvarande s. k. ofullkomnade äktenskapet, på grund av det gagn som kvinnan i många fall kan ha därav, bibehållas till sin grundtanke, men reformeras i den ungefärliga riktning, att om trolovade haft könsumgänge med varandra och kvinnan därav blivit havande, men mannen undandrager sig vigsel, skall domstol på kvinnans yrkande förklara kontrahenterna vara med varandra i äktenskap förenade, varefter det skall stå vardera kontrahenten fritt att, utan onödig omgång, erhålla äktenskapskillnad. Ett dylikt äktenskap bör dock ej medföra andra rättsverkningar, än att hustrun får bära gift kvinnas titel och mannens namn, samt skall vara berättigad till underhåll, varav hon är i behov medan äktenskapet varar, ävensom till pension, olycksfallsersättning eller underhåll enligt samma regler som annan änka eller frånskild hustru efter äktenskapets upplösning.

Sammanbo man och kvinna, och hava de haft könsumgänge med varandra, varav kvinnan blir havande, skall hon äga samma rätt som nyss föreslagits för trolovad kvinna. Barn, som födas i dylik förbindelse, skola anses vara avlade under äktenskapslöft.

2) Då det är av stor vikt, särskilt för hustrun i ett olyckligt äktenskap, att ej onödiga svårigheter uppställas för erhållande av äktenskapskillnad, böra de i 6 kapitlet 2 §, i slutet av 1 och 2 styckena föreslagna förbehållen alldeles utgå.

3) 6 kap. 21 § ändras därhän, att hustruns ställning i fråga om rätt att erhålla underhåll under separation ej försämras i jämförelse med vad som nu gäller vid skillnad till säng och säte.

4) Den i 6 kap. 22 § föreslagna ovillkorliga bestämmelsen att make, som huvudsakligen bär skulden till skillnaden, ej må tillerkännas underhåll, bör utgå, då densamma i många fall kan leda till hårdhet och obillighet.

5) Det bör uttryckligen stadgas, att vid bestämmandet om rätten till barnen under separation och efter äktenskapskillnad, hänsyn jämväl skall tagas till föräldrarnas förhållande till barnen (styrkan av de band, varmed vardera maken är fästad vid barnen, o. d.). Frågan vilkendera av makarna huvudsakligen bär skulden till separationen eller skillnaden, bör åter icke tilläggas annan betydelse i fråga om rätten till barnen, än att domstolen kan taga hänsyn därtill såväl som till övriga omständigheter.

6) Bestämmelserna i 7 kap. 8 § om medling synas böra erhålla den skärpning, att det ej skall stå makarna fritt att blott efter överenskommelse undandraga sig medlingen. Åtminstone bör så ej kunna ske, där barn i äktenskapet finnas.

Stockholm i april 1915.

Soc-dem Kvinnornas Centralstyrelse.
Styrelserna för Soc-dem. Kvinnornas Samorganisation, Sthlm, Stockholms Allm Kvinnoklubb (Soc-dem), Stockholms Södra Soc-dem. Kvinnoklubb, Sv. Brygg-riarbetareförbundets avd 15, kvinnliga, Sthlm, Stockholms Tjänarinneförening, Sv. Bageriarbetareförbundets kvinnliga Stockholmsavd., Typografiska Kvinnoklubben, Sthlm.

Levnadsvishet.

Där förtroendet felas saknar kärlekens krans sin skönaste blomma.

Goethe.

For alle gode Tanker, de kan slet, ikke dø, For endnu bedre Tanker er spired af deres frø.

J. P. Jacobsen.

Då man förolämpar er, bör ni lyfta er själ så högt, att förolämpningen ej kan nå eder

Descartes.

Är något mera likt vanvett än vreden?

Cicero.

Gör intet i vrede! Varför skulle du gå ombord å ett fartyg i det ögonblick en rasande storm upprör havet?

Indiskt visdomsord.

Skjuta ifrån sig sitt kols är att göra det tyngre.

Olyckan berövar dig icke dina verkliga vänner; hon jagar endast bort sådana, som icke äro det.

Ingenting kan ersätta böcker; de äro vänner, som uppmuntra och trösta oss under ensamhet, sjukdom och bedrövelse.

Ingenting tröttar i själva verket så mycket som det egna jaget och själviska tankar.

Snabbt, men sällan rättvietet bedömer människan sin broder; ty hon ser ej hjärtats drivfjädrar, hör ej själens rådplågningar med sig själv.

Det är med stora hjärtan som med världshaven — de frysa aldrig till.

Sången om våren.

Vackrare sång ej vet jag än sången om våren, diktad av sol, sjungen av vindarnas röster, Hör, hur den klingar stolt genom flyende åren,

stegras till brus, ekar i väster och öster!
Väldig som livet, samlat i sorlande strömmar,
ljuder dess klang trotsigt ur isarnas kummel.
Stundom den susar sakta som viskande drömmar,

porlar i moll dämpat i bäckarnas mummel,
stundom den stegras, brusar i böljande tummel,

dånar som hav, vaggat av jagande storm — —

Vackrare sång ej vet jag än sången om våren, diktad av sol, sjungen av vindarnas röster.

Hör, hur den klingar stolt genom sovande snåren,

stegras till brus, ekar i väster och öster!
Ungdomens, livets krafter den mäktigt befriar,
spränger med makt alla de isiga banden.

Vackert om vårens storhet och skönhet den siar,

skingrar den natt vintern har lagt över landen.

Hör, genom rymden brusar den vårliga anden,
hög som en hymn, ständigt i skiftande form!

Gustav Åström.

hand lova vid allt vi hålla kärt och heligt,
att aldrig svika, och segern skall snart komma!

Lydia Nirch.

Litteratur.

»Världskrigets kulturfejd» är titeln på en ny »krigsbok» av red. C. N. Carleson, utkommen på Frams förlag. Som framgår av titeln behandlar hr C i detta arbete den fejd mellan olika kulturbärare, från den minste till den störste, som det pågående kriget framkallat. Också en del skandinavisk syn på kriget, dess förhistoria och eventuella följder, har författaren tagit upp till behandling. Icke minst belyses bl. a. professor Steffens och Sven Hedins okritiska tysksbeundran. Pris 1 kr.

»Den vita pesten» heter en i dagarna likaledes på Frams förlag utkommen bok om »lungnoten, dess uppkomst, spridning och bekämpande» av den framstående sanatorieläkaren medicine doktor Victor Berglund i Halmstad. Boken, som kostar 1 krona, innehåller en massa förträffliga råd för lungsjuka, hur de skola leva, den diet de skola föra o. s. v. Önskligt vore om »Den vita pesten» kunde efterlevas i varje arbetarehem, ty den är en verklig »hemmets hälsolära».

Våren.

Blid och härlig som vanligt kommer våren till oss med ljumma vindar och blomdoft. Trots nöd och lidanden, som nu råda på jorden, kunna vi ej neka oss den balsam, som naturen räcker oss. Man kan icke tvivla om våren såsom man tvivlar under den kalla och mörka årstiden. Vi tro och hoppas mera, vi drömma vackrare drömmar om ljus och lycka. När vi se spåda plantor uppväxa ur jorden, söker icke då vår tanke något spått och ömt, som vi själva närt vid vårt bröst, som vi levat för att beskydda. Äro icke vi mödrar de, som från släkte till släkte bära livet och förnyelsen i vårt sköte! Hur ofta få vi ej offra våra kroppar, ja, stundom även våra själar, i arbetet, i vården för de små, ömtåliga plantorna! Men varför skola vi sedan utestängas från rätten att sedan vara med och bestämma över deras öde? Hur länge skola vi se deras bästa kraft och begåvning förgås i ett samhälle, där pengar äro det enda värdet? Hur länge skola vi tvingas att ge det käraste vi äga till mat åt kanoner? Jo, så länge kvinnorna ej stå eniga. Kvinnor i alla land, låt oss samlas nu i vårens förhoppningsfulla tid, låt oss hand i

Meddelanden från Centralstyrelsen.

Rapporter ha ytterligare inkommit från Trelleborg, Karlskoga, Eskilstuna, Malmö, Västerås och Grängesberg.

*

Eskilstuna Kvinnoklubbs adress är fortfarande fru Ida Adamsson, Släggan 17, Eskilstuna.

*

Som agitationsbroschyr utgives artikeln »Se dig omkring», Några minnesord till arbetarekvinnorna av Karl Esper, till ett pris av 5 öre. Organisationer erhålla densamma för 3 öre pr st. Sändes helst mot postförskott och fraktfritt då minst 25 ex. tages. Vi uppmana till rekvisitioner, vilka ställas till

Morgonbris Expedition,
Upplandsg. 85, 4 tr.

rade i värkylan, då ljusen släcktes i konsulus våning.

*

Försakelse.

Blossen brunno med fladdrande låga i porten till konsul Höörn. Vad är det?

Folk gick närmare av nyfikenhet, och tittade in på gården, som var rikt upplyst med tjärblommor i dubbla rader, och över entrén var den svenska flaggan utspänd.

— Nu komma de! utropade en pojke.

— Vilka?

— Flygkvinsen, förstås.

— Ah!

Försakelseveckan var ju inne. Stadens damer skulle ju försaka till ett aeroplan, ett företag som landshövdingen satt sig i spetsen för.

Inledningen skulle bli en enkel supé hos konsulinna.

— Den du! sa pojken till kamraten sin, och pekade på direktörskan Lund, som svävade förbi. Det frasade av sidan, och en stark parfymdoft kom pojkarna att draga djupa andetag.

Under den eleganta plyschkappan lyste en vit sidenklänning, fötterna voro instuckna i ytterkängor av nyaste snitt.

Från konsul Höörns våning kom stora ljusfloder ned på gatan, där en del trasvargar av den yngre generationen stodo och stampade i hästsmutsen. De kastade hungriga blickar upp mot fönstren.

Däruppe stodo borden dukade, dignande av mat. Gästerna voro redan placerade. Rektorskan höjde sitt glas:

— Det gör en riktigt gott i hjärtat att se så många av Sverges döttrar församlade i gemensam känsla för det stora, som åligger oss, och att visa männen, att vi äro lika villiga att offra allt för det älskade fosterlandet, som de äro... Det gläder mej även att vi äro så eniga att inse nödvändigheten av en försakelsevecka för att skaffa vår provins ett aeroplan. Må vi hoppas, att den ska bli lika minnesvärd och storslagen som bondetåget, som nu tillhör vår historias vackraste blad.

Vi förena oss i ett: Gud bevare konung och fosterland!

Hurra! hurra! hurra! hurra!

Den av ålder grånade rektorskan stod med tårar i sina närsynta ögon.

Hon rådde ju inte för att hennes förstånd var lika närsynt.

Efter maten och vinerna var konversa-

tionen i full gång. Man pratade i grupper kring kaffebordet.

— Tänk så trevligt man ändå kan ha. Konsulinna kan konsten att med enkla medel arrangera en fest.

— Det är ju endast smörgåsbord, en varmrätt, frukt och vin. Man kan verkligen...

— Nej, men se på doktorinnan, så stillig toaletten hon har i kväll!

— Ja, hon var så rysligt fundersam vad hon skulle hitta på för en färg. Man får ju akta sej för starka färger, det kan ju så lätt missförstås.

— Fru Alvé, vad sade ni nyss? Något elakt?

— Ah! min söta vän. Jag satt och tittade på din koaffyr. Du är förtjusad! Vem har kammat dig? Det klär dig med gult, i förtroende sagt.

— Men, kära fru Alvé, vilket smicker! Det är nästan så jag misstänker tvärtom. Men vad ha de för sig därborta?

— I ena hörnet av salen satt en grupp damer ivrigt diskuterande.

— Ja, det är säkert, de bli aldrig nöjda. Alltid samma visa!

— Strejker, högre löner. Ah, dessa socialister! Vet ni, ibland tycker jag nästan, att det skulle vara bra med ett krig. Tänk så bra! Då blev ju landet gallrat från denna ohyra!

— Fru Berg har rätt. Då blev det fred och ro i vårt älskade fosterland.

— Ja, min man sade just en dag, att för honom fick det gärna bli krig: margarinska ju folk ha ändå!

Damerna drogo på mun. Margarinnederlaget märkte, att hon uttryckt sig olämpligt. Affären fick man tänka på, men ej prata om i detta ögonblick.

Fru Landberg urladdade sig därför åt annat håll:

— Ja, då man tänker på detta missnöje, detta eviga missnöje. Usch! Jag får migrän bara jag tänker på det!

Konsulinna seglar in i kretsen:

— Men damerna glömma ju alldeles mina härliga plommon! Nyimporterade, en överraskning, mina damer!

Rektorskan avbryter lekfullt:

— Ja, men detta hade vi kunnat försaka. Ingen gjorde det emellertid. — Sedan blev det uppbrott. Alla voro besjälade av samma idé: att ge föredöme, i försakelse, värdigt fosterlandets stora sak.

Pojkarna på gatan stodo ännu och hutt-

Det var så svart och sörjigt ute på vägarna vid sågverket, så man stöp i sina egna fötter.

Plankbärar Andersson gick i tumstjock hästsmuts och filosoferade utan att märka, att han stod utanför hemmet:

— Att inte bolaget kan kosta på en lykta åt oss, fattiga stackare!

Han steg in. Hälsningen var ingen hälsning:

— — — Ja, du gumman, det ser svart ut — — — Jag har gått och gått. Då jag sätter mig ser jag vägar, långa smutsiga vägar, å då jag sover, så går jag — — — Jag vaknar med en känsla av att ha gått fem, sex mil.

Dä' finns inte arbete — — —!

Ja, vi få väl svälta till sommaren.

Tusan också! Barnen skulle ha kläder. Pojken får stanna hemma från skolan, inte kan han gå med sådana skor: bara fötterna, vet ja...

Det knackade, myndigt, hårt.

— Kom in!

Det var fjärdingsman.

— Säg just, att Andersson kom hem, å då tittade jag in. Jag har kronosedeln här, som det nog är bäst betala så fort som möjligt. Ja, adjö!

Barnen sågo bleka och hungriga ut, hustrun sjuk och förgrämd.

— Va' ska' då tjäna till att leva, då' va' så gott en gjorde slut på sej mäsamma...

Andersson tog en tidning.

— Försakelsevecka? Är det oss de mena? Han läste vidare. Ilskan arbetar sig fram.

— Försakelse? Nä, hut käringdjävlar!

Andersson slängde tidningen från sig så hastigt, att gumman förskräckt for upp och minsta barnet gav upp ett illvrål.

— Va' är då' om?

— Försakelsevecka, gumman min. Om vi skulle försaka ihop till ett aeroplan, vi också?

Det knackade på dörren igen.

Andersson var vid dåligt humör och brummade ilsket:

— Kom in!

Så många som hade ärenden i dag. Själva grosshandlarfrun var ute.

— Goddag, mina vänner!

— Jo då, stämmer nog då'!

Andersson satt med skattsedeln i hand.

— Jo, vill madam Andersson komma hem och hjälpa oss med värstöket?

Länk som brustit.

Den 21 mars vigdes till sista vilan stoffet efter avlidna medlemmen i Karlskoga soc.-dem. kvinnoklubb fru Nanny Dahlberg.

Den avlidna var nämnda klubbs förste sekreterare då klubben bildades. Var sedan som mötesdeltagare ivrig tills sjukdom och långvarigt lidande bröt henne ned.

Hon gick bort i blomman av sin ålder, blott 31 år, lämnande sörjande make, föräldrar och syskon efter sig. Även kamrater stå sörjande vid hennes bår, ty hon var en kamrat i ordets rätta betydelse, ägande goda ord och solskensblickar åt alla och en var.

Att hon varit omtyckt av alla märktes även på begravningen. Varje deltagare lade kransar och buketter vid hennes grav. Och när de sörjande drogo sig tillbaka märktes även icke begravningsgäster läggande blomsterknippen ned i graven. En gammal enkel och böjd fru såg jag bärande i handen en myrtenkvist, vilken hon lade ned på kistan i gravkoret. Hon ägde kanske ej en slant till

blommor, men hon offrade sin kära myrten till sista hälsning till den döda. Den lilla myrtenkvisten talade sitt eget språk bland den stora blomsterprakten.

Kvinnoklubben deltog i begravningståget och dess ordförande nedlade medlemmarnas krans, prydd med breda röda sidenband, vid graven. Styrelsen hade kvällen förut sorgflorklätt fanan för att även den skulle följa den avlidna till sista vilan. Men vädrets gudar ville annorlunda, ty söndagen bröt in med storm och snö, varför fanan ej kunde medtagas. Men när jorden gömt de käraste för många och vi åter voro på väg hem, delade sig den molntäckta skyn och en blå strimma lyste fram.

Hav tack för vad du var och verkat inom kvinnoklubben. Du ägde sol i blicken kvar, trots lidandet som höll dig bunden.

*Sov lugnt i tysta, kalla graven,
som dig för oss har gömt.
Vi rista uti minnesbladen
ditt namn, som ej är glömt.*

Sigrid Ohlsson.

En protest

mot dyrtid och ockervälde skall vår samling gälla denna 1:sta maj. Kvinnor, glömmen ej, att det är vi som här först och sist ha anledning att vara med. Man har en känsla av vrede och leda i dessa dagar, ja, man skäms över att vara svensk. Ty svenska affärsmän ha visat sig gladeligen bita huvudet av all skam — till miljonförtjänster för dem själva, men till nöd och umbäranden för folket och till vanära för landet. Vi förmå intet göra för att näpsa rovriddarna, men vi kunna genom att samlas under de röda fanorna visa, att vi ej kritiklöst och utan protest finna oss i den sakernas ordning, eller rättare oordning, som för närvarande värre än någonsin existerar i vårt land.

Upp till protest mot dyrtiden, en protest, som må bli så stark, att den föranleder skyddande lagliga åtgärder mot röveriet.

— Ack, det vore ju välsignat, det behövs minsann!

— Men se, madam Andersson, nu ha vi fruar tänkt fråga våra skurgummor, om de ville vara med. Ni vet väl, att vi samla till ett aeroplan? Om ni av förtjänsten ville lämna en eller två kronor, det är ju så litet. Inte så mycket för bidraget, men för att ni skola få känna glädjen av att ge vårt älskade fosterland försvar — det finns ingenting som kan ersätta den känslan.

Andersson slängde upp skänkdörren. Det var tomt i den. Porslinet var på "banken" till förvaring.

— Försakelse! Då' har varit försakelseveckor i då' här huset hela vintern. Se här — här finns då' mjölsäckar som kosta 50 kr. stycket! Tror ni inte, jag känner igen er? Då' va' eran herrekar te' man, som höjde priset på mjöl med 20 à 23 kr. pr säck. Å därför svälta mina ungar. Vi ha inte haft en mjölnypa på veckor. Försakelse, sa' ni. Potatis och sill en gång om da'n, å' då det inte finns sillaken! Da'n efter samma matsedel, en hel vinter samma... Vet ni, hur då' känns?!

Frun tittade sig förläget och retat omkring.

Andersson följde med blicken. Det var längesedan han tyckte det såg trevligt ut hemma. Den ena möbelen efter den andra hade åkt till pantbanken. Klockan, familjens enda minne, var nertagen och låg insnodd i en tidning. För vidare befordran.

— Ni försakar ihop mordvapen och flygmaskiner, ni! Ge pojken min skor och mat, så han kan växa upp och bli en karl, så ni kan få rejält med kanonmat också då! Försakelse sa' frun...

Men frun hade gått och tröstade sig själv:

— Ja, det är som vi sagt: Aldrig bli de där människorna nöjda. Tror ni dom tackar mej för att jag ville hjälpa dem? Vad begripa de hur det känns att få försaka för fosterlandet!

Hon suckade tungt, grosshandlarfrun.
Disa Wästberg.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Ny kvinnoklubb bildad i Värmland.

På initiativ av Lesjöfors kretsen av N. O. V. (ett efterföljansvärt exempel för alla N. O. V:loger!) bildades i Lesjöfors sönd. den 18 april en socialdemokratisk kvinnoklubb. Stadgar antogos samt valdes styrelse och kommissionärer för Morgonbris. Av tidningen beslöts rekvirera 50 ex. i månaden.

Fastän klubbens medlemsantal från början ej blev så stort, borgar dock det intresse, som fanns hos den lilla elitkår som mönstrades, gott för framtiden.

Undertecknad, som hade nöjet närvara vid klubbens bildande, vill härmed framföra ett hjärtligt tack till kamraterna i Lesjöfors samt till alla som arbetat för klubbens bildande.

Med hälsning och en innerlig önskan om god fortsättning: H—a.

Arvika.

På grund av att vi ingen talare kunde få till kvinnodagen den 7 mars tänkte vi endast anordna klubbmöte den dagen. Till vår häpnad kommo så de stiliga affischerna från Stockholm och dem hade vi inte råd att låta "förligga" sig. Vår första tanke blev nu att skaffa så stor lokal som kunde rymma de många hundra kvinnor, som naturligtvis skulle strömma till för att protestera mot kriget. Men talare? Jo, till vår räddning kom vår så innerligt avhållna fru Alma Norrell från Karlstad. Hon talade så varmt till kvinnorna om att icke fördröja sin frigörelse genom att stå likgiltiga. Tal. trodde, att om vi kvinnor finge vara med och bestämma, skulle mycket ont kunna förekommas samt var förvånad över, att kvinnorna ej mera ha samlats att öppet protestera mot kriget.

Den av centralstyrelsen föreslagna resolutionen antogs.

Därefter bjöds på sång, musik och kaffe. Men döm om vår misräkning, när blott ett 50-tal kvinnor hade infunnit sig! Kamrater, vad kunna vi göra för att väcka kvinnorna från det egoistiska lugnet? Jag menar det lugn som behärskar den, som kan se sin grannes tak brinna, men så länge de tro, att allt som tillhör dem själva undgår fördärvet, kunna stå likgiltiga. Ja, ej ens vilja samlas

för att uttala sin protest emot att människor pinas och dödas. Jag ville ej skriva så, ty jag vet, att genom Morgonbris skall denna klagan nå kvinnor, som jag så gärna ville skona från att veta, att det finns kvinnor som äro så bekväma och egoistiska. Men jag kan ej gå förbi den nakna verkligheten. Om det varit i nyhetens rus de första dagarna i augusti 1914, då blott några hundratals soldater stupat i kriget, då kanhända att vår protest samlat fulla hus, men nu när miljoner ligga döda eller äro invalider, miljoner kvinnors hjärtan äro krossade av fasa och förtvivlan, miljoner barn utan hem och försörjare — att då tåga, när man blott med sin närvaro kan tala, vad skall man kalla det?!

Med hopp om att denna klagan ej är berättigad på någon annan plats än Arvika, sända vi vår hälsning till klubbar och kamrater.

Lydia Johansson.

Falun.

Falu soc.-dem. kvinnoklubb hade på påskdagen anordnat föredrag med Ruth Gustafson som talare. Ämnet för föredraget var: "Kvinnorna och de sociala frågorna". Rätt mycket folk hade infunnit sig. Men en så praktisk föredragshållare hade dock varit värd en ännu större publik. På mötet förekom vidare musik samt deklamation av en yngre kraft, Stina Blomberg. Mötet avslutades av Anna Wallin, som avtackande Ruth Gustafson, uttalade den förhoppningen, att den sådd hon sätt, måtte falla i god jord och ge en god skörd: massor av nya kvinnor som medlemmar i vår kvinnoklubb.

Hälsningar till alla kamrater landet runt!
Korresp. sekr.

Hälsingborg.

Härvarande kvinnoklubb höll 15-årsfest den 4 april (påskdagen) med föredrag av A. Persson från Hälsingborg. Vidare förekom sång, deklamation och kaffe samt därefter dans. Efter föredraget överlämnades av klubbens ordförande till Christina Johansson ett par ljuskandelabrar som minne och tack för det arbete hon nedlagt i klubben under de gångna åren. Festen var talrikt besökt från medlemmarnas sida.

Å Hälsingborgs Soc.-dem. Kvinnoklubb
vägnar:

Josefina Sandell. Em. Bengtsson.
Skr. Ordf.

Nya Banken

Stockholm

Högsta gällande ränta.

Karlstad.

Medvetna om det stora behov av upplysning i samhällskunskap, som förefinnes bland kvinnorna, har av härvarande kvinnoklubb under den gångna vintern anordnats kurser i kommunalkunskap. Oaktat inträdet till dessa varit fritt för kvinnor, har dock till slutningen från kvinnohåll ej varit så stor som önskligt.

På detta område ha dock kvinnoklubbarna en av sina största uppgifter, värda större beaktande och arbete än vad hittills varit förhållandet.

Korresp. sekr.

Lidköping.

Onsdagen den 3 mars hade vår kvinnoklubb anordnat ett praktiskt agitationsmöte. Mötet öppnades med avsjungandet av kvinnosången, varefter diskussionen började. Av diskussionsfrågorna må nämnas: "Vad kunna vi kvinnor göra för krigets avskaffande och för att få en snar och varaktig fred?" och "Dyrtiden och dess bekämpande". Angående den senare frågan blevo alla kamraterna ense om, att kooperationen är det enda medlet. Det trevliga mötet omväxlade med uppläsning, deklamation, sång och kaffedrickning. Om klubbens arbete må nämnas, att det ser ut som om den nu fått fast mark att stå på. Klubben bildades av 14 medlemmar och nu äro vi uppe till ett 80-tal — på ett knappt år! Och på detta agitationsmöte blev det 10 nya medlemmar. För övrigt avhåller klubben regelbundna möten varje onsdag. Detta agitationsmöte avslutades med att ordföranden yttrade följande: "När man ser tillbaka på det förflutna, tänker man ofrivilligt på, att många förbättringar blivit gjorda inom alla områden. Vem har då åstadkommit dessa förbättringar? Jo, socialdemokratin. Vad är då socialdemokratin? Jo, den växande folkmakten. Det går liksom en sjudande väg genom landet, en väg som sopar bort det gamla förruttnade och i dess ställe växer upp en spirande vår. Må vi kvinnor även göra vår insats i arbetet! Låt oss inte stå överksamma, när våra manliga kamrater lägga in all sin kraft i arbetet! Kom ihåg, att förbättringarna också komma oss till del. Upp kvinnor, slut en tät ring kring socialismen! Gån in i kvinnoklubben! Låt oss samfällt ropa ut ett högt skriande rop: Proletärer i alla land, förenen eder!"

Därefter hurrades för socialdemokratiska kvinnorförelsen och avsjöngs Internationalen.

Med kamrathälsning landet runt:

M. L.

E. H.

Stockholms allmänna kvinnoklubbs årsberättelse för 1914.

Till styrelseledamöter omvaldes Anna Carlsson, ordf., Hulda Carlsson, kassör, samt nyvaldes Karin Eriksson, v. sekr. Kvarstående i styrelsen äro Mattis Johansson, sekr., och Elin Liljedahl. På grund av Karin Erikssons avsägelse inträdde omedelbart ersättaren fru Selin i styrelsen.

Under året har avhållits 10 ordinarie och 3 offentliga möten. Därvid ha föredrag hållits av Mathilda Widegren om Baltiska utställningen och Årsta, kvinnornas hus (skioptikon), K. Eriksson: Krigets lärdomar, G. Möller: Den politiska situationen, Alexandra Kollontay 2 föredrag: 1. Kvinnorna och socialismen, 2. Internationalen, David Berg: Författningsrevision, Agda Östlund: Det pågående hjälparbetet, fru Laine: Barnets uppfostran, Dagny Thorvall: Nyårstider, red. J. Törnfeldt: De röda från södern, riksdagsman J. A. Ingvarsson: Den nya äktenskapslagstiftningen.

Arbetareringens Bank

Grundad 1883.

Dessutom har förekommit en diskussion om Hemmets spalt i tidningen Social-Demokraten med inledningsföredrag av fru Wilhelmsen.

Vid soc.-dem. kvinnokongressen, som avhölls den 29 och 30 november 1914, var klubben representerad av 2 ombud.

Feriebarnsbeklädnadskommittén har helt eller delvis anskaffat kläder åt 78 gossar och 58 flickor för en kostnad av kr. 2,096:46, men häftar i en skuld av 300 kr.

Under året ha ingått 30 nya medlemmar och avförts för bristande inbetalning 6. Medlemsantalet är således nu 122.

Mötena ha i regel varit väl besökta, men på grund av allmänt kända orsaker har ingenting kunnat företagas till upphjälpande av vår tryckta ekonomi. Detta sakförhållande må dock ej nedslå vårt mod, utan fastmer stärka tanken på sammanhållning och energi i kamp för en ljusare framtid åt arbetareklassens kvinnor.

* * *

På förslag av styrelsen beslöt klubben på möte den 6 april att utträda ur Soc.-dem. Kvinnornas Samorganisation. Klubben, som varit med i Samorganisationen sedan dess bildande, ansåg nämligen, att denna verksamhet ej varit till gagn och kraft för klubben och att samarbetet ej blivit så givande som ansetts nödvändigt, vilka synpunkter under den förda diskussionen om utträde också framhölls.

Bevara barnen från hat.

Med anledning av en nyligen i England utkommen bok, "Barnets bok om det stora kriget", skriver "The Labour Woman", som icke finner boken lämplig, följande:

Vi önska framförallt bevara vårt sinne fritt från hat mot andra nationers folk. Det är på hatets mark kriget blomstrar. Vi veta själva, hur svårt det är att befria sig från fördomar, att döma rättvist och att fordra bevis. Hur mycket svårare måste det då vara för de oerfarna barnen att bevara vänskapen i sina hjärtan för folken i fiendelanden, när de vilja forska efter sanningen.

Kornhamnstorg 61. Belånar inteckningar.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt förmånliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR**,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta söndagen i månaden kl. 4 e. m. å Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal å Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 2 tr. Södra Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,30 e. m.

Styrelsen.

Hälsingborgs soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden i Folkets Hus' F-sal kl. 8 e. m.

Sjukkassan har uppbörd andra mötet i månaden.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,30 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen.